

חמדות גנוזות ופנינים יקרים מענטי הצדיקים ופעולתם הליכותיהם בקודש ורום מעלתם של מרנן תלמידי הבעש"ט זי"ע וממשיכי דרכם אוצר בלום וכלי מלא ברכה מסודר וערוך מתוך שיחות הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

אורה

לעצמית

רבי מאיר אבוחצירא זי"ע"א
– הבנא מאיר
 י' טבת תרע"ז – י"ז ניסן תשמ"ג

מאיר עיני ישראל

מאות רבות בשנים חלפו מאז זרח אורה של תורה במדינות המגרב בכלל, ובמרוקו בפרט. כבר לפני למעלה מאלף שנה קבעו את מושבם במרוקו גדולי האומה, ראשונים שמתורתם אנו מתבשמים עד עצם היום הזה, ועל פי המסורת כבר בימי בית המקדש הראשון החלו היהודים לתקוע יתד במקום.

אולם משפחה אחת היתה, ועודנה, אשר לא זו בלבד שהשפיעה עמוקות על יהדות מרוקו אלא ששמה נהגה בפי יהודי המקום וכל יהודי בכלל בסילודין, ביראת כבוד. משפחת אבוחצירא רמת היחס, אשר שורשיה יונקים ממעיין קדוש וראשיתה במקובל האלוקי רבי שמואל אלבו, מבחירי תלמידי של רבי חיים ויטאל.

משפחה קדושה זו והעמידה לישראל רועים נאמנים, גאונים וקדושים שהאירו עיני ישראל כל אחד בדורו, וכבר דורות רבים שבמורשת יהדות מרוקו המעטירה שזור שבט הקודש הלזה כחוט השני שלא יפרד ממנו.

בשנת תרע"ז, בעצם יום תענית עשרה בטבת, במחוז תאפילאלת שבמרוקו, בבית רב המחוז רבנו ישראל אבוחצירא - קדוש ישראל ותפארתו ה'בבא סאלי' והרבנית הצדקנית מרת פרחא לבית אמסלם, זרחה שמשו של אחד המיוחדים במשפחת אבוחצירא, צדיק פלאי שאם כי זכה דורנו והוא חי בינינו עד לפני כמה עשורים, אולם נשמתו כמו חצובה היתה מקדם, עשרות דורות לאחור, ונקרא שמו בישראל: **מאיר שלום**.

עדין לגדולות

פעוט שגדל לאורו של האב הגדול, לא ייפלא אפוא כי יצמח לתפארת ויהיה עדין לגדולות ונצורות. אולם אף לנוכח נקודות פתיחה מרשימות אלו ולמרות שמוקף היה הילד בבני עלייה שקנו להם זה מכבר את מקומם בכותל המזרח של יהדות מרוקו, הפליא הוא את כל רואיו בהיותו מיוחד בין המיוחדים, קדוש ומקודש בין הקדושים.

כבר בינקותו ניבטה מפניו היראה הטהורה, נסוכה על פניו בחן ומעניקה לסובביו את ההזמנות התמידית לראות חן רוחני מהו. לצד זאת עשה חיל בחוק לימודיו והקדים את בני גילו בפרע עצום, כשדוגמה מיוחדת לכך ניתן לראות בעובדה שכבר בהיכנסו לעול מצוות נבחן אביו על כל הספר 'שב שמעתא' בעיון ועמקות לצד שליטה ובקיאיות. כפי שאכן העיד ה'בבא סאלי' לימים כי אכן עמד בכור המבחן בשלימות.

ואכן, תלמידי חכמים בולטים שזכו לאחוז בשולי אדרתו, העידו לימים כי היה רבנו בקי להפליא בכל הש"ס, וכי מעולם לא נזקק להביט בגמרא כדי לזכור כל סוגיא במלואה.

מקטנותו נודע בקדושתו הנשגבה, ושמירת העיניים והדיבור היו לעד כי קדוש האיש ומרומם מכל. לימים נחקקה אמרתו, לאחד שתהה בפניו לנוכח הביטוי המוחשי של המושג 'צדיק גוזר והקב"ה מקיים' שהתקיים אצל רבנו כפשוטו ממש. השיב לו רבנו בפשטות נוקבת: 'אם שומרים על העיניים ועל הפה - אפשר לראות דברים נעלמים ולפעול נצורות כסב הפה'.

בעודו צעיר לימים, עוד חתימת זקנו אך בקושי מעטרת את פניו, קנה לו שם בין הגדולים אשר בארץ ודמותו היתה למופת בעיני יהודי המחוז ואף מחוצה לו. מה שהביא לכך שכבר בגיל צעיר ביותר נלקח אחר כבוד כחתן לצדקת החסודה מרת שמחה לבית שוקרון מהעיר מלחיה.

תופעה בולטת ומפעמה ניכרה כבר אז, כאשר עוד בחיי אביו ובגיל צעיר ביותר החלו רבבות אלפי ישראל לנהור לפתחו ולבקש את עצתו וברכתו, לחונן פניו בבקשת ישועה ורחמים ולהתבשם לאורו.

רב רבנן

פסגת השאיפה התורנית אצל כל צורב הינה הסמיכה לרבנות, ויתירה מכך - העמידה במבחן המפרך הקודם לכך. לא בכדי משננים תלמידי חכמים מופלגים שוב ושוב את הסוגיות הרבות ומלבנים פעם אחר פעם כל נושא לאשורו עד לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. המבחן הגדול, המהווה תנאי בסיסי לקבלת הסמיכה, אינו דבר של מה בכך. דווקא לאור זאת מפליא גלגות כיצד עבר רבנו את המבחן.

עודנו עול ימים כבן עשרים וחמש בלבד, עשה את דרכו לרבאט הבירה, לשם הועיד פניו כדי להציג את בקיאותו והבנתו המעמיקה בשלחן ערוך על מאות סימניו ואלפי סעיפיו, נושאי כליו והפוסקים המעטרים אותו. אך אם היה גילו הצעיר והעובדה שהוא מעז בכלל לנסות להיבחן לפלא בעיני הרבנים הבוחרים, עד מהרה הפכה פליאתם להשתוממות של ממש. 'בנו הצעיר נ"י בא להיבחן' דיווח אב בית הדין ליבבא סאלי' לאחר מכן במכתב השמור עד היום, ובהתרגשות המשך: 'ויצא בוחן'.

למותר לציין כי תיכף נסמך רבנו והתעטר בכתר 'יורה יורה וידין ידיו', וכבר בשנת תש"ב נקרא כבוד לכהן כרב עיר מידלת שבמרוקו, בה התמנה בהמשך אף לראש ישיבת 'תומכי תמימים חב"ד'. כשלוש עשרה שנה ישב רבנו על כס הרבנות והנהיג את העדה ביד רמה, ולאחר מכן עבר לשמש כמרא דאתרא בעיר ארפוד.

לחונן עפר ציון

כעבור כשתים עשרה שנה, ביום המר תשעה באב תשכ"ב, הוכה רבנו בשבר נורא, בהסתלקות אשת נעוריו מרת שמחה. באותה שנה עשה רבנו, אשר זה מכבר נכספה וכלתה נפשו לחונן עפר ציון, את דרכו לארץ הקודש.

תחילת מושבו בארץ ישראל היתה בעיר יבנה, עד שכעבור תקופה עבר להתגורר באשדוד, שם נישא בשנית לרבנית הצדקנית מרת מזל, ממנו נולד בנו הצעיר הבלחט"א רבי ישועה ורחמים אבוחצירא שליט"א.

בתקופה בה קבע את מושבו בארץ הקודש, אך מתבקש היה שיהיה ברבנות מעטירה ויישב על כס ההנהגה בעיר גדולה, ואכן רבו הפניות מטעם גדולי ישראל וקהילות רבות, שיואל רבנו לשאת על שכמו על משרת הרבנות. אולם רבנו מצדו ברח מן הכבוד והשררה ולא אבה לקבל אף הצעה מעין זו.

אולם על אף זאת, צלוחית של שמן אפרסמון ריחה נודף אף אם היא בקרן זוית, וחזקה על ישראל קדושים שיעמדו על טיב בני העלייה המיוחדים שביניהם. כך נותרה דמותו הטמירה, חקוקה בזכרון עדת ישראל כפי שהיא: 'בבא מאיר' קראו לו, ועצם הזכרת צמד המילים הללו מביא עד היום רטט של געגוע ויראת כבוד אצל כל יהודי.

בערוב ימיו נחלש רבנו וחלה את חוליו האחרון, עד שבעיצומו של חול המועד פסח, ביום י"ז ניסן תשמ"ג, ניצח אראלים את המצוקים ונשבה ארון האלקים, ונסתלק רבנו בחיי אביו לישיבה של מעלה. המוני בית ישראל ליווה למנוחות, וחלקת מחוקק ספון בהר הזיתים.

זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל.

סוד האותיות הקדושות

אלפים נהרו לבית רבנו, שחו מבארו הזכר וזכו לקרבתו והארת פניו. ביניהם נמנו גם אישי ציבור ומנהיגי עדות.

היה זה באחד הימים, כאשר התייצבו כמה עסקנים חשובים בחדרו של רבנו, סיפרו לו על חיי היהודים בארץ הקודש ושיתפו אותו בפרטים מההווה החרדי השמור. 'הנה, יראה נא רבנו' עיתון חרדי למדרין, ביטאון ההשקפה הנאמנה, הונח על שלחנו של רבנו, כדוגמה לכך שאף בתחום העיתונות, כמו בתחומים מגוונים אחרים, נשמרת חומת הדת ומפוקחת בהקפדה יתירה על ידי גדולי ישראל.

שמע רבנו את הדברים, הנהן בראשו, אולם את העיתון לא נטל לידיו ועינו לא שופה את תוכנו. אחד מבניו, בשעתו נער צעיר שעקב עינא פקיאח אחר הנהגות האב הגדול, שם לבו לכך שאף במבט קל לא חנן רבנו את העיתון.

'מימי לא הסתכלתי בעיתון' הסביר רבנו לעסקנים, ואף לאחר שהסבירו לו כי העיתון מפוקח על ידי וועדת רבנים יראי שמים לא נעתר לבקשתם להביט בעיתון. 'אף פעם לא התעניינתי בדברים כאלה' עמד על שלו בנחרצות.

הבן, אשר הטיב להכיר את אביו וידע כי אין אצלו הנהגה שאינה מעוגנת בטוב טעם ומבוססת על ערכים קדושים, פנה לאביו בדרך ארץ וביקש להבין. 'הלא שמע אבא את שאמרו העסקנים' העז לשאול, בכל הכבוד המתבקש, 'הלא העיתון כשר בתכלית ומסונן מכל תוכן בלתי ראוי. על שום מה נמנע האבא מלהביט בו?'

ביקש האב הגדול להחכים את בנו ולהדריכו בנתיבי הקדושה, ולשם כך ניאות לשתף אותו באחד מסודותיו הכמוסים. וכך אמר: 'כד היונא טליא, בעודי פעוט כך לימים במרוקו, לימדני אבי את האותיות הקדושות. אולם לא רק את צורתן והגיייתן למדתי מפי אבי, אלא אף את שורשיה העליון של כל אות ואופן והשתלשלות שלה ממקור מחצבתה תחת כסב הכבוד'.

'החל מאז' המשיך רבנו וחדש טפח מהשגותיו הנוראות, 'בכל פעם בה אני פותח ספר, איני רואה רק את התוכן אותו רואים שאר בני האדם, אלא מתבונן לעומק האותיות וזוכה להתחבר

1 כן מובא בזה"ק (פי' אחרי) כי הדבר הראשון אותו למדים תינוקות של בית רבן, אלו כ"ב האותיות הקדושות. זאת כיון שסוד האותיות טמיר ונעלם, גבוה מעל גבוה, עד שלא רק שבני אנוש אינם מסוגלים להשיג סודם ומדומם בשכל אנושי, אלא אפילו בכח הרצון והמחשבה אין בכח אדם להשיג זאת. ואף מלאכי מרום אינם יכולים להשיג סוד האותיות, משום שהם סודות שמו של הקב"ה. וזו לשון ה'שפת אמת' (פרשת בשלה שנה תרס"ד): 'כ"ב אותיות התורה אין להם סוף וחקר. שבהם נבראו כל העולמות ותחתונם. והם מתרחבים עדי עד'.

למקומן בעולמות העליונים.

'אמור מעתה' נתן מבטו בבנו, **'איך אוכל לקרוא דברי חולין? הלא כך אאבד את המתנה היקרה מפי שזכיתי לקנות בדי-עמל אצל אבי?'**

ספר תורה חי

אם מעיד המעשה הקודם על גודל שמירתו וזהירותו של רבנו בבחינת 'סור מרע' בכל הנוגע לאותיות הקדושות, פרק בפני עצמו תופסת עבודת קדשו בבחינת 'עשה טוב' - אותה השתקקות וכמיהה עמוקה שהיתה מפעמת בלב הצדיק לכל ספר קודש, לדברי הקדמונים, הראשונים והאחרונים.

כבר בהיותו צעיר לימים נודעה חיבתו העזה לכל ספר קודש באשר הוא, כזו שלא עזבה אותו עד זקנה ושיבה. ספרייה מרשימה בהיקפה ואיכותה היתה ברשותו, אותה טיפח ביד אוהבת ועשה הכל כדי שיהיה בה מכל הטוב שמציעה התורה הקדושה על ענפיה השונים. מדפים מדפים ניבטו מכל פינה, כורעים תחת המשקל הכבד וגדושים בספרים מכל מקצועות התורה - נגלה ונסתר, מוסר וחסידות, לפלול ואגדה וכן הלאה.

אך הפלא הגדול התבטא דווקא באדם, ולא בספרים. אודות רבנו, הענק שבענקים אשר התורה היתה משוש חייו, העידו כי היה בקי להפליא בכל ספר שהיה בספרייתו העשירה, ולא היה ספר או חיבור בו לא שלט על בוריו.

עד כדי כך שלט בתוכן הספרים ובכתוב בהם, שהיה זה דבר יום ביומו כאשר התבקשו אנשי ביתו להביא עבורו ספר פלוני מהארון, והיה רבנו מצדיק במדויק היכן נמצא הספר ובאיזה מדף. תופעה זו היתה מפעימה ביותר בעת מגוריו במרוקו, שם היו הספרים דומים מאד זה לזה בכריכתם מפתח קשיי תקציב לעיצוב כריכות שונות. כשהשתוממו על כך, הסביר בפשטות כי הלא זה מכבר שיני את תוכן הספרים עשרות פעמים, לא פחות, עד שהוא מזהה אותם בקלות יתירה.

עדינות מיוחדת במינה מספרות על הכבוד הנדיר שהיה רוכש כלפי כל ספר.

היה זה בערוב ימיו, כאשר התאספו ובאו ביום מן הימים כמה ממקורביו והתיישבו סביבו. רבנו, כדרכו בקודש, עסוק היה באותה העת בליבון סוגיא עמוקה, כאשר הוא יושב על יד השלחן עליו פתוחה היתה גמרא. הביט רבנו סביבו, ראה את המבטים הממתנינים למוצא פיו והבין כי לדבר פיו הם מצפים.

'משחר נעוריי הייתי לומד כשהגמרא נשואה בדי, ואינה מונחת על השלחן' מצא רבנו הזדמנות להחזיר בשומע לקחו מוסר בענין כבוד הספרים, 'אף עתה כאשר נחלשו כוחותיי ואין באפשרותי לעשות כן, אני אכן לומד כשהגמרא מונחת על השלחן, אולם אני נושא אותה מעט מעל השלחן מפתח כבודי'.

מעשה מופת התרחש אצל רבנו, כאשר הגיע אליו אחד מחכמי מרוקו ושוחח עמו בדברי תורה. בתוך כדי שיחה, שלף החכם משקפי קריאה מכיסו והרכיבם על עיניו.

'לא ככה מסתכלים על אותיות התורה הקדושה' העיר לו רבנו בענימה, 'אין זה כבוד התורה - להציב מחיצה בין העיניים לבין התורה הקדושה. אולם החכם התנצל בתגובה כי לצערו אין ביכולתו לקרוא בדרך אחרת, באשר עיניו קצרו מראות והוא זקוק למשקפיים.'

'נתיה אותם' פסק רבנו נחרצות, **'אין לך כל צורך בהם'**. והנה פלא, ניכר היה בחוש כי פעל רבנו היכן שקצרה יד הרפואה. אותו חכם, עד אחרית ימיו ואף שעבר זה מכבר את גיל הגבורות ואף אחרי גיל תשעים, אם כי נזקק היה למשקפיים כדי לזהות את סובביו, אולם כל אימת שהיה מבקש לעיין בספר קדוש וללמוד בתורה הקדושה, היה קורא ללא קושי ולא נזקק כלל למשקפיו.

כל לא ביות של רבנו, כבר בהיותו סמוך על שלחן אביו במרוקו ועד אחרית ימיו בארה"ק, ידעו היטב כי אם ברצונם לשמח אותו ולהשיב את נפשו, עליהם להביא עמם תשורה נאה. לא מן חיליה ולא שאר הבלי העולם להם בו הצדיק בכל מאורו, אלא ספר קדוש, עם עדיפות לנדיירים או החדשים בהם.

כך למשל היה כאשר בא אורח ארץ ישראל למרוקו, ועמו הספר 'שב שמעתתא'. ניכר היה כי רבנו מתרגש באמת ובתמים לנוכח הספר, והוא הפציר באורח כי יאית להשאיל לו את הספר לימי ביקורו. תיכף נחפו לשנן את

הספר העמוק על בוריו, עד שכעבור ימים אחדים כשסיים האורח את ביקורו, הוא הספיק לרכוש בקיאות מקיפה בכל נבכי הספר, ועד סוף ימיו ידע את הספר כולו בעל פה.

פן נוסף ומרגש בענין זה נצפה כאשר אורח מארץ הקודש הגיע וביתו הספר הקדוש 'שני לוחות הברית', אולם במקרה המדובר טרם הספיק רבנו לשנן את הספר עד עת לכתו של האורח. בעיני רבנו היה זה הפסד של ממש, נפשו לא עמדה בכמיהה העצומה והוא פשוט לא היה מסוגל להיפרד ממנו. בגודל צמאנו התורני לקח אפוא את הספר ופרס את כריכתו, חילקו לכמה קונטרסים וביקש מתלמידיו להעתיק במהירות את הספר.

ספר נדיר ביותר שמצא חן בעיני רבנו, היה הספר 'יקהל שלמה'. ואימתי פגש רבנו את מושא אהבתו הרחובנית? בהיותו פעוט רך לימים כבן שמונה. או אז הגיע אורח לביקור בבית אביו הבבא סאלי, והביא עמו את הספר הנדיר. פנה הילד לאורח, ולאחר הפצרות שנתקלו בסירוב, פרץ הילד הקדוש בבכי תמרורים. כשהתברר לאביו הגדול על מה ולמה הבכי, התערב בענין והציע לאורח לקחת בתמורה כל ספר שיעלה בדעתו מהספרייה הפרטית שלו, ורק אז נעתר האורח להעניק ליד את שאיותה נפשו.

כעבור למעלה מיובל שנים, בעת מגוריו של הצדיק בארץ ישראל, הגיע יהודי לבקר את רבנו ולבקש ברכה בענין מסוים לו נזקק, וביודעו עד כמה חושק רבנו בספרי קודש יקרים ונדירים, חשב להעניק לו שי מיוחד. הוציא היהודי מחיקו את הספר 'יקהל שלמה' העניק לצדיק כמנחה.

בטוח היה האיש כי הנה, הצליח להביא לרבנו ספר בו עדיין לא חזו עיניו, אולם להפתעתו רק דפדף רבנו בספר עד לעמודים האחרונים ועיניו ליטפו את האותיות, תוך שהוא ממלמל לעצמו: 'אח! הספר היקר אותו חיבר ר' שלמה מיניטשוב, זקנו של ה'תפארת שלמה' מרדומסק ומגזע הבי"ח והט"ז. הנה הספר הזה הודפס בליורנו, וכבר בהיותו במרוקו היה עותק שלו ברשותי אלא שהוא נעלם ממני עם השנים, ותמיד התגעגעתי להגהות שהודפסו בסופו'.

הסכם מיוחד היה לו, לבבא מאיר, עם הוצאות הספרים הגדולות, לפיו עליהם להביא לו כל ספר חדש היוצא לאור. אולם לא היתה מטרתו בכך כדי לפאר את ארון הספרים ותו לא, אלא בגודל חשקו ואהבתו לתורה הקדושה היה אוחז תיכף בכל חבילת ספרים שהגיעה, שולף את הספר ו'לוגם' בשקיקה את הכתוב בו, ולא היה מניח את הספר מידי עד שיכול היה להעיד כי הוא בקי בו מחלה ועד גמירא.

יש אספנים, כאלה המקודקים באיסוף ספרים ישנים ואין להם כל ענין או צורך בספר חדש. יש גם את אלה הסוחרים ועמוניינים בכריכות, שהרי שוק עצמו יש להן. לא מאלו וגם לא מאלו היה רבנו. הוא אהב את התורה הקדושה, את האותיות הסהורות, ואחת היא לו אם לספר ערך ממוני או לא. אדרבה, לא אחת היה רבנו מציע למבקרים אצלו, לקחת את הספרים הישנים השווים הון רב, ובלבד שיביאו תמורתם ספרים חדשים.

פעם שלח הצדיק את בנו לרכוש עבורו ספר מסוים, ובשובו מנות הספרים התעניין האב באשר למחיר שגבו ממנו על הספר. כששמע את המחיר, הגיב: 'המחיר הזה הוא עבור הכריכה... בעוד על הספר עצמו ועל תוכנו אין כל מחיר שניתן יהיה לשלם!'

אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שרכש בבא מאיר כלפי הספרים הקדושים בכלל, בוז יבזו לו. אך גדולה מכל היתה אהבתו לספרי מרן הבי"א איש חי'.

היה זה כאשר הגיע למרוקו משלוח מיוחד במינו: ספרי הבן איש חי - 'בן איש חי'; 'בן יהודע'; 'ועוד יוסף חי'. כל ספר הגיע בשלושה עותקים, שניים מהם הועברו אחר כבוד לאב הגדול הבבא סאלי ולבנו רבי מאיר, ואילו הכרך השלישי נמסר לאחד מגדולי חכמי מרוקו, הגאון רבי אליהו שטרית.

תיכף כשקיבלו האב והבן הקדושים את הספרים לידיהם, לא הניחום מידם עד שלמדו אותם מכריכה לכריכה והיו בקיאים בהם על בוריים. והיה בלילה, והנה נגלה מרן הבן איש חי לרבי אליהו שטרית בחלום, כולו זוהר כוהר הרקיע, והוא מבשר לרבי אליהו כי עונג עצום היה לו בראותו את בבא סאלי ובבא מאיר עוסקים בתורתו. נפעם רבי אליהו לנוכח הדברים, ותיכף עיך סידרה גדולה לכבוד הבן איש חי ובה סיפר את הדברים הנוראים.

חיבור מיוחד במינו היה לרבנו עם כתביו וספריו של הבן איש חי, עדי שהתבטא ואמר כי אילו היה הבן איש חי

בדורו - היה מכתת רגליו עד גגדד כדי לחלות פניו. כן היה מורה למורי תורה, כי הבן איש חי הינו פוסק אחרון ואין להחיל לחלוק עליו בשום אופן.

כאשר ביקשו להוציא לאור את אחד מספריו והיה קושי בפענוח מילים מסוימות, פתח רבנו את הספר והשלים את החסר מזכרונות המופלא, כביכול מונח לפניו ספר פתוח.

כך גם היה בבא מאיר מקושר בלב ונפש לתורת מרן ה'חתם סופר', עד שלא היתה תשובה אחת שהופיעה בשו"ת חתם סופר בה לא היה בקי בעל פה. ומי לנו גדול להעיד על כך כרבנו בעצמו, אשר באחד הימים פנה לבנו והציע לו בפשטות: 'הבה נלמד את כל מסכת שבת עם חידושי החתם סופר'.

כך גם מעיד המעשה הבא, אשר נשמע מפי בבא מאיר בעצמו בשיחתו עם ידיד נפשו הגאון ר' שמואל הלוי וואזנר זצ"ל. בהזדמנות מסוימת סיפר לו רבנו כי מאן יהוה הביא לו, בעודו במרוקו, את כל ספרי החתם סופר, והוא למדם עד ששלט בהם בקיאות מוחלטת.

ביום מן הימים, כך סיפר לרב וואזנר, הזדמן לביתו שבמרוקו יהודי תלמיד חכם, ובמהלך שיחתו עם רבנו בדברי תורה ציטט הלה חידוש מסוים בשם החתם סופר. על אתר הגיב רבנו בפסקנות: 'לא מופיע חידוש כזה בספרי החתם סופר. שמא ראייתם שציטטו זאת בשמו, אולם טעות היא'.

בירר הלה, חקר ודרש, עד שהתחזר לו למעלה מכל ספק כי הצדק עם הבבא מאיר. מעולם לא הופיעו הדברים בספרי החתם סופר, ולא היה זה אלא חידוש שתלה אי מי בשמו.

היה גם במקרה בו פנה אליו אחד ממקורביו וביקש לקנות עבורו ספר במתנה. בתחילה סרב לכך רבנו, אולם כעבור זמן פנה במפתיע לאותו אדם ועדכן אותו כי אם ברצונו להשביע את רצונו - יואיל לרכוש עבורו את שו"ת 'שואל ומשיב' מאת הגאון ר' יוסף שאול נתנון.

לתהיית הלאה על כך, השיב רבנו כי לאחורונה הציג מאן דהוא בפניו חידוש מסוים מתורת החתם סופר, אולם למיטב ידיעתו לא מופיע החידוש בספריו. כשטען זאת בפניו אותו אחד, הגיב הלאה כי אכן לא מופיע החידוש בספרי החתם סופר עצמו, אולם כך מצוטט בשו"ת שואל ומשיב. מסיבה זו השתוקק רבנו להשיג את הספר, היות ורוחו יד שקטה בו עד שיביא את הדבר לאשורו.

אף בהנהגות והליכות החתם סופר בקי היה רבנו ביותר, ולא זו בלבד אלא שהוא תלה בתורתו כח סגולי עצום. פעם הביא לפניו אחד מגדולי ישראל עמוד הכתוב בכתב יד קדוש של החתם סופר, נטל רבנו את כתב היד והעבירו יד גופו תוך שהוא אומר: 'לרפואה, לרפואה'.

ראוי לציין התייחסות מיוחדת לעצם חייו של רבנו, בהיבט זה של עבודת קדשו בספרי הקודש.

היה זה כאשר הגיע בבא מאיר לגיל חמישים. זימן את בניו והחל לצוות עליהם, היות ולדבריו עומד הוא להסתלק מן העולם.

נרעשו הבנים ותמהו לפשר דבריו המבהילים, שהרי צערי לימים הוא ועדיין בשיא ימיו.

'ידעו לכם בניי' גילה להם האב הקדוש, 'כי עצם העובדה שאני חי כיום, הינה מכח ברכתו של עטרת ראשנו מרן רבי דוד אבוחצירא זי"ע הי"ד'. זאת משום שבחיות רבי מאיר תינוק, חלה ביותר והיה על ערש דווי, ורק ברכתו של דודו הקדוש היא שעמדה לו להיפרא ולחיות עד כה. 'אולם לברכתו של צדיק יש גבול וקצבה' הוסיף רבי מאיר, 'וכעת כשהגעת לגיל עצה עליי להתכונן ליום הפטירה'.

רעדה אחזה בבנים שלמע עזת, והם שאלו את האב הגדול האם יש בך יוכלו לעורר מידת רחמים ולפעול לאריכות ימיו.

'אכן כן' הגיב רבי מאיר, 'אם יהדירו את ספרי דודי הקדוש עטרת ראשינו, הלא הם הספרים הקדושים 'פתח האהל'; 'שכ"ל טוב'; ו'רישא וסיפא', יש בכח הדבר לפעול להצילי מהסתלקות מן העולם'.

פעלו אפוא הבנים כציווי האב הקדוש, ההדירו את הספרים, ואכן נתקיימה עצתו של צדיק ודורנו זכה לאורו עוד שמונה עשרה שנה כמנין חי'.

צדיק גוזר והקב"ה מקיים

היה זה באחת השנים, לקראת חודש הרחמים והסליחות, בתקופה בה חי בבא מאיר עדיין במרוקו. רבנו נוהג היה לנדוד על פני קצוות ארץ, לרדת אל העם שבשדות ולעשות נשמות להשי"ת, להלהיב את לבם לאהבת ויראת

2 מאת המחבר הגאון ר' שלמה בוכנר רבה של פינטשוב.

3 הגה"ק רבי דוד אבוחצירא, בנו של בכורו של הגה"ק רבי מסעוד אבוחצירא ואחיו של הבבא סאלי. לקרא ברעדה בפי יהודי מרוקו 'עטרת ראשנו', ונעקד על קידוש השם במרוקו על ידי מולאי מוחמד י"מ.

אביהם שבשמים, וכך באותה שנה הועיד את פעמיו לאחת הקהילות הגדולות, שם היה ככוונתו לשהות ימים מספר, לשאת מדברותיו ולעוררם לתשובה בימים הקדושים. רבנו הגיע לעיר כבר בתחילת חודש אלו, וכמנהג הספרדים ועדות המזרח לומר סליחות כבר מראש חודש אלו, ניגש לבעל האכסניה ובירר אצלו בנוגע לשעת אמירת הסליחות ברב עם, אולם עד כמה כאב לשמוע, להפתעתו המרה, כי אין כוונת יהודי המקום להתאסף ולומר סליחות.

‘וזאת למה?’ תהה בכאב, ועל כך השיב בעל האכסניה בהשלמה: ‘מושל העיר, שונא ישראל מובהק, החליט כי לא מתאים לומר סליחות באשמורת. הוא תולה זאת בתירוצים מפוקפקים כמו הפרעה לשעות השינה של השכנים וכדומה, בשעה שהכל יודעים כי אין הדבר נשען אלא על ההלכה הידועה לפיה עשוי שונא ליעקב. כך או כך, יצאה אזהרה חמורה מטעם המושל, לבל יהיו אי מי מיהודי העיר להשכים ולומר סליחות בציבור’.

אולם לא איש כרבי מאיר ייכנע. ‘צא קרא נא לראשי העדה’ פקד על בעל האכסניה, ‘זמן הנה את פרנסי הקהילה, תיכף ומיד’. בצוואת הללו לפניו, בעיצומו של הלילה, הודיע להם רבנו נחירצות כי לא יקום ולא יהיה. מחר, באשמורת וברב עם, יאמרו כל העם סליחות כמנהג ישראל מקדם, ומאום לא יארע להם. ‘צאו והודיעו לעם’ הוא מצוה עליהם, והם הדבקים באמונת חכמים תמה עושים כמצוותו ללא ערעור.

ויהי באשמורת, והנה הקהילה כולה, ישראל קדושים היודעים היטב כי מדברי איש האלקים לא יפול מאומה, ניצבים בבית הכנסת, מוכנים ומזומנים להתחטא לפני אביהם שבשמים ולשפוך שיח לפניו.

הציבור מאמין בכח הצדיק, אבל בכל זאת, הלב פועם בחשבו. מי יודע איך יתפתחו הדברים, כיצד יגיב המושל השוטם של הקהילה מקדם לנוכח ההפרה הבוטה של ההרצה הנחרצת. הם עומדים, לוחשים את מילות התפילה ולבם בל עמם, גדוש חרדה.

אבל בבא מאיר, רוח אחרת עמו. ‘אחי בני ישראל’ הוא פונה אליהם באחת, בנחישות, ‘אין אנו **אומרים** סליחות, אלא **מבקשים** סליחה. מאבא הגדול שבשמים. עלינו לומר את המילים בכוונה טהורה וזכה, בהתעוררות הלב ובכובד ראש כדבעי, בהשתפכות הנפש כראוי, למען ישמע קל מלך נאמן ואדון סליחות לתפלתנו!’

לא שיש בו יראת שמים דברי נשמעים, ואכן, דברי רבנו חוצבים להבות אש ונוגעים בלב הקהל, מלהיטים שלהבת אש קודש וסוחפים את הבית הכנסת כולו לאמירת סליחות משתפכת, נרגשת.

אך דווקא אז, בעיצומו של המעמד הקדוש, ניצבו להם בסמוך אי אלו שכנים נוכריים צרי עין והתבוננו במתרחש במשטמה שאינה יודעת שובעיה. תוך דקות העבר דיווח חפז למושל העיר, וזה התקצף וחרה אפו על החוצפה, על עזות המצח של יהודי העיר שההיגו לבחן לו ולציוויו.

‘אל נא ברוחך’ ניסה אחד ממפקדי המשטרה המקומיים אשר הכיר את רום מעלת רבנו להרגיע את המושל, ‘לא מדובר כאן בהתקוממות מרדנית, ומה לך כי תקצוף על כך? אין הם אלא מקיימים את דברי רבם, אותו יהודי קדוש המכונה ‘באב מאיר’ ואשר שמו יצא לו זה מכבר בכל קצויו ארץ כאדם קדוש’.

שמע המושל, אך כעסו רק בער בו אף יותר. ‘מי הוא אותו רב? ירה פיו עלבונות ודברי בוז, אשר מלאו לבו לחתור תחת שלטונו ולהורות נגד דבריו?’

אך יצאו המילים מפי המושל, ולחרדתו וחרדת סובביו השתקף בלבי יכולת הרוציא אף הגה, והוא צנח לאחוריו על הכורסה בחוסר אונים כשאישינו מרצדים באימה.

שמו של רבנו יצא זה מכבר לא רק בקרב יהודי מרוקו, כי אם אף גויי הארץ ידעו אודות קדושתו הנשגבה והבינו היטב כי את עונשו קיבל המושל עקב דבריו המהפיריים. נגדו. לא נותרה להם אפוא כל ברירה, כי אם להריץ שליח לבית הכנסת ולפייס את רבנו על פגיעת המושל בכבודו.

ובבית הכנסת, העם עומד ושופך נפשו לפני השם ואינו מודע כלל לדרמה שהתרחשה לא הרחק משם, והנה אף פנימה בדחופות שליח מבית המושל. חרדה לפתה את הלבבות. ‘מה יאיר תעתי?’ הרעידה השאלה את לב כולם, בחושבם כי אין סמרת השליח אלא להמיט אסון על

הקהילה שהמרתה את פי המושל.

להפתעתם, בירר השליח בחופזה היכן עומד רבנו, וכשנודע לו כי הוא הניגש לפני התיבה החיש פעמיו לעברו ופנה אליו בהלילות. בבא מאיר מצדו, סימן לשליח כי כתת אין באפשרותו להתייחס אליו ולדבריו, באשר הוא ניצב בתפילתו. לא מסתפק הצדיק בכך, אלא אצל מסתובב לקהל ומורה להם בידו כי ימשיכו להתפלל ביתר שאת ועוד, הוא מלהיב אותם ביותר וממשיך בתפילתו משל לא ארע מאומה.

היהודים, שמים במטחם בקב"ה ונשענים על קדושת הצדיק, ממשיכים בתפילתם. אך הפחד והאימה לצד ההתלהבות והרגש משמים בערבוביה, כמו גמרו אומר להפוך את המעמד לגורא בכל קנה מידה.

חלף זמן מה, הסערה הרוחנית שוקטת בסיוע אמירת הסליחות, ורק אז מתפנה הצדיק להאזין לדברי שליח המושל. הוא מאזין לדבריו, וכשהוא שומע המושל מוטל לביתו משותק כאבן שאין לה הפוכו, הוא מגיב בניחותא: ‘צא ואמור למשלחך, כי אם יתחייב שלא יציק יותר ליהודי העיר, אלא אדרבה יניח להם לנהל את חיי הקהילה כפי הנראה להם ומצות דתם מבי להתערב כהוא זה, או אז תעלה ארוכה למכתו’.

נחפו השליח ומסר למושל את הדברים כפי שהם, והלה הנהן אך בקושי ובחוסר ברירה לאות הן. וכי ברירה היתה לו?

תיכף לאחר מכן נודע והתפרסם באזור כולו, הן בקרב יהודי העיר והן בקרב אנשי המקום שאינם בני ברית, גודל קדושת הצדיק וכוחו הפלאי. אך הסכים המושל לתנאי שהציב לו רבנו, והנה שב לאיתנו כמקדם וכביכול מעולם לא נפל למשכב ולשיתוק. מיד קם על רגליו ומיהר לגשת בעצמו לצדיק, לבקש ברעדה את מחילתו ולהבטיח כי יעמוד מאחורי דברתו ולא יציק יותר ליהודים.

רבנו, בראותו כי המושל נכנע לגמרי, עמד על כך שהוא יחתמו על החתיבות כתובה ורשמית בנידון, ואכן במשך שנים ארוכות - כל עוד היה המושל הלה בתפקידו, היתה הרווחה ליהודי העיר.

חד בדרא בלא תתורו,

אם כי נהגו ישראל, ולא בכדי, להתרפק על מעשי גדולת הצדיקים וכוחם הגדול בבחינת ‘צדיק גוזר והקב"ה מקיים’, לספר על האותות והמופתים שהתגלגלו תחת שלחנם, אך יש בנותן טעם להקדיש יריעה בפני עצמה, ושמה רחבה כפליים, לעבודתם את קונם בבחינת ‘הקב"ה גוזר וצדיק מקיים’.

כן הדבר בצדיקים הנשגבים מבית משפחת אבוחצירא, אצלם זכה עם ישראל לחזות עין בעין במופתים שלא מעלמא הדין, אולם למותר לציין כי דווקא עבודת קדשם ודביקותם בבורא ובמצוותיו מהווים פרק חשוב מאין כמותו בסקירת דמותם, ואם אך נעסוק בכך ולו מעט מזער, נזכה לאחוז בשולי אדרתם וללמוד מרכיביהם.

‘בן פרת יוסף’ התבטא יעקב אבינו בברכתו לבנו יוסף הצדיק, ‘בן פרת עלי עין’. על כך נאמר בגמרא⁴ כי נהג יוסף במידה הטובה והמיחדת הלזו: ‘עין שלא רצתה לזון ממה שאינו שלו’. ביטוי מוחשי ומיוחד בימינו מצאנו לכך אצל בבא מאיר, בהיותו שומר מכל משמר על חוש הראייה ובהמחשתו ביתר שאת קדושה ושמירת העיניים מה הם.

לא היתה זו הימנעות מהסתכלות אסורה גרידא. גם לא קידוש הראייה בדרגה המוכרת אצל בני עליה, חסידים ואנשי מעשה. אצל רבנו, ‘שמירת העיניים’ היתה עבודת קודש נשגבה מאין כמותה, כזו שהיתה חידוש עצום אף בקרב הקדושים אשר בארץ ואשר עליה הצביעו כל מאורי דורו ואמרו מקודש.

זכורה דמותו הקדושה, בשנים בהם זכינו לאורו בארץ הקודש, כאשר היה ממעט ביציאה לרחובות של עיר, ואף פעמים המעטות בהן הוכרח לעשות כן הייה צועד ברחוב ככפאו שד, שמה ייכשל חלילה בראייה שאינה מקדשת את נשמתו. לא זו בלבד, אלא אף בביתו היה מסתובב רבי מאיר כשעיניו מושפלות מטה, זהירות חרדה אופפת אותו בכל פסיעה, בכל מבט, כביכול רואה את היצר האורב עם חרבו מולו והוא הפתגונות תמידית מפניו.

היה זה באחת הפעמים בהן נסע אבינו הקדוש הבבא סאלי לצרפת, לבתו וחתנו. נשבו אצלו, יצאו לקבל את

פניו בנמל התעופה מקורביו ובני ביתו, וביניהם רבנו בבא מאיר. ההמתנה בנמל התעופה בן-גוריון אמורה היתה להיות קצרה, אולם עקב עיכוב כלשהו שחל בטיסה ואילץ את המטוס לבצע תחנת ביניים בשווייץ, נאלצה הפמליה כולה להמתין זמן מה בנמל התעופה עד בואו של האב הגדול.

במשך כל אותו הזמן בו שהה בבא מאיר בנמל התעופה, מקום שכידוע אינו נמנה על המקומות הנקיים מבחינת שמירת העיניים, ניכר היה בחוש כי הוא מאוים ומפחד ביותר. כל הווייתו שירדה מתח איום, כביכול ניצב הוא על פתחה של תהום הפעורה תחתיו. למעשה, לא הסתפק רבנו בשמירה כדוגלו, אלא הפציר בסובביו לעמוד סביבו על המשמר, כחצי גורן, כעין חומה אנושית שתגן על עיניו הקדושות לבל תשופנה ראייה אסורה חלילה.

אבל זה לא הספיק לו, מסתבר. בקדושתו הנוראה התיישר מעצם השהות במקום, ולימים העיד הגאון הצדיק ר' יהודה יהודיף זצ"ל כי שמע אותו לוחש לעצמו בכאב: **‘הלא אילולא מצות כיבוד אב - לא הייתי מעז לצאת ממצחתי ולעמוד במקום זה, ורק לכבוד מור אבי אני מקבל עלי את הייסורים הללו באהבה’**. זאת למרות שעניו מושפלות היו, אנשיו סבבו אותו כחומה בצורה ולא יכול היה להיכשל לא לפעם אחת בראייה אסורה.

זה לא סוף הסיפור. ביטוי מבהיל נשמע מפיו אודות כך כעבור שנים ארוכות. ‘זוכר הנך את הנסיעה לשדה התעופה לקבל את פני אבי? התבטא בכאב עצום בפני גיסו ידע לך, כי עד עצם היום הזה טרם השלמתי את תיקון נשמתי על השהות במקום שפל זה’.

עיניו צופיות למרחוק

לא פלא אפוא כי עיניו של הצדיק, אשר נשמרו בקדושה ובטהרה, הוכחו שוב ושוב כצופיות למרחקים ברוח הקודש גלויה אשר כמותה לא נראה זה דורות.

מעשה אשר אירע באחת מצופיותיו של רבנו, כאשר היה שקוע לאורך הנסיעה כהרגלו בלימוד, ראשו ורובו בעומק הספרים שבידו והוא מנותק מסביבתו לחלוטין, אולם לפתע, שלא כהרגלו, נשא את עיניו מהספר ושלח מבטו אל החלון, דרכו התבונן בענין במשאית עמוסה משקאות שנסעה לפנייהם.

ללא כל הגיון או הסבר נראה לעין, פנה בבא מאיר לנהג וביקש ממנו להאיץ ולעקוף את המשאית. תהה הנהג לנוכח הבקשה החריגה, תמהו מלווי הצדיק בראותם כן, אולם אלו וגם אלו היטיבו להכיר את הצדיק והנהגותיו, וידעו לנכון כי אם הצדיק ברכש - יש לעשות כן תיכף ומיד מבלי להרהר את דבריו. דרכו הקדושה לוטה בערפל, נשגבה מהבנת בן אנוש, ולהם לא נותר להבין כי אם לציית מתוך אמונת חכמים שלימה.

על אתר עקף הנהג את המשאית, ולבקשת רבנו החל להאט עד שכפה עליה לעצור. נהג המשאית מצדו, ירד בשצף קצף וניגש לנהג של רבנו, וכשכולו נרגן החל להטיח בו את כעסו על העצירה הכפויה.

ברכב יושב לו הצדיק, ובניחותא הוא פונה לנהג המשאית ובפיו בקשה. ‘צמאים אנו מאד’ הוא פונה אליו בפנים מאירות, ‘הואל נא בטובך לתת לי לבקבוק שתיה אחד מהרבים אותם אתה נושא במשאית...’

לזאת לא ציפה הנהג. לא רק שקפף אותו והכריחו אותו לעצור, אלא אף פונים אליו בבקשות תמוהות מעין אלו? קצפו רק עלה בו וכעסו געש בקרבו, והוא רק התלהט בדבריו הנרגנים עוד ועוד. מלווי הצדיק צמדס יושבים, מביטים במתרחש ומחשים, משתוממים אך מבינים כי הדבר נשגב מבינתם.

‘אולי בכל זאת?’ מפציר בו הצדיק, משכנע שוב ושוב, ‘שמא תואיל לתת לנו רק לבקבוק אחד, ואפילו בתשלום?’ ‘לא ולא!’ רטן הנהג, ואילו רבנו נאנח בהשלמה ואמר: ‘אם כך, אין לי עוד מה לעשות’. עננה אפפה את פניו הקדושות והוא שב לתלמודו בקדושתו. ‘המשך בנסיעה’ הורה לנהג פליט ברייה.

נהג המשאית, חמתו עודדו ובערת בו על הנוסעים ברכב רבנו, החליט לצאת למסע נקמה אופייני. בדקות שלאחר מכן עשה הכל כדי להשיב להם כמולם, להפריע להם בנסיעתם ככל יכולתו ולחוסם אותם שוב ושוב, תוך שהוא נוהג בפראות חסרת מעצורים, אלא שעד מהרה התברר עד

4 מסופר אודות תלמידי מרן אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש ז"ע, אשר לאחר הסתלקותו ישבו וסחו אודות נאמנותו ומופתיו הרבים. התגלה להם הבעש"ט ואמר: 'מה לכם לשוח אודות כך, ומה תועלת תצנח לי או לכם מכך? עריך שבעתיים שתדברו אודות עבודת הבורא שלי, ובכך תהיה לכם וגם לי תועלת מרובה'.

5 בראשית מט, כב.

6 ברכות כ, א.

היכן צפו עיניו הקדושות של הצדיק.

לא חלפו כי אם דקות ספורות, והנה באחד העיקולים, בקטע כביש שעל צלע הר, איבדה המשאית באחת את בלמיה ואיבדה את יציבותה, מתדרדרת אל התהום שבצד הדרך ומתרסקת בקול מעורר לחללה. לנהג, מיותר לציין, לא נותר כל סיכוי.

'ראיתי את רוחו של מלאך המוות מרחפת מעל המשאית'
לאט בבא מאיר בכאב, **'ניסיתי להציל אותו. לאפשר לו לזכות בחיים בכח מעשה חסד, טוב עין, אך הוא סירב. מה עוד היה ביכולתי לעשות?'**

הריחו בירת האש

ביתר שאת ניכרת היתה ראייתו הזכה של רבנו והחוש הרוחני בו ניחן, כאשר נוגע היה הדבר להצלח נפשות מרדת שחת ויכולתו הפלאית לרומם נשמת כל יהודי ולקרבה לכור מחצבתה.

יהודי מסוים נוהג היה לנסוע מפעם לפעם לבית רבנו שבאשדוד, לשחר פניו ולהתבשם לאורו. ביום מן הימים הזמין מונית דרכו, ונעשה את דרכו אשדוד. הפעם ציפתה לו הפתעה. 'קרא גם לרפאלי' מורה לו הצדיק, והוא מתבונן הנה והנה, מנסה להבין מיהו רפאלי המדובר. 'הנהג' מסביר רבנו, 'קרא לו שייכנס'.

היהודי, המום למדי, יוצא בחזרה למונית הממתנה ומוסר לנהג כי הצדיק מבקש שייכנס אליו. אולם אם לאותו אדם היה ברור כי אך ישמע הנהג כן ועלה תיכף ומיד, אך הנהג מצדו לא שש לעשות כן. מראהו המגושם וסבר פניו העדי כי הוא אינו מהמסתופפים אצל צדיקי הדור, ומה לו להיפגש עם בבא מאיר. 'לא יודע...' התחמק, 'לא נעים לי להיכנס'. אך כששמע רבנו על סיורו הגיב: 'אמור לו, שאם הוא ייכנס - הוא לא יפסיד'. כנגד הבטחה שכזו אפילו אדם רחוק אינו נותר אדיש, והנהג עשה את דרכו את החדר בצעדים הססניים.

כיפה הובאה מאי-שם, והנהג יושב וממתין. פניו כמו פושטות צורה לזכרונות צורה, ובמקום האטימות שהיתה שם קודם לכן ניכרה עתה התרגשות והדרת הוד מהמעמד, מהזכות לשחות במחיצתו של הצדיק.

אך את מנות התדמיה שלו קיבל הנהג רק כעבור כמה רגעים.

מסתבר שהוא דווקא גדל בבית שומר תורה ומצוות, ולא זו בלבד אלא שמשפחתו רמת היחס והוא נצר ישיר לגדולי ומצוקי ארץ. אף אחד מהנוכחים לא ידע על כך, או שמא כך לפחות היה הנהג משוכנע.

בבא מאיר, כמו יושב הוא מול ספר פתוח, החל 'קורא' את עברו של האיש ומשפחתו עתירת היחס, את חייו עד כה ואת משפחתו הקרובה והוריו. לאחר מכן החל הצדיק לפרט, עד לפרטים הקטנים ביותר, את מעשיו הנלוזים בהם כולל עד כה ואת זוהר נשמתו שהועם בשל הליכותיו הקלוקלות.

הנהג יושב ודומם, נדהם ומבוהל בז זמנית. רוח הקודש הגלויה בה זהה טלטלה אותה, העירה נימים חבוים בנשמתו וכמו כפתה עליו להמשיך ולהאזין לדברים. כאן החל רבנו להטיף באוזניו דבריו כיבושים, מלקה אותו בדברי מוסר ושוטח לפניו את מעשיו כמגליה פרושה.

יצאו הדברים מלבו הטהור של רבנו, ונכנסו כארס של עכנאי בלב האיש. בד בבד עם שמיעת דרי המוסר מרבנו ערך הוא בעצמו את חשבון נפשו הנוקב, תוך שהוא קולף מנשמתו המצולקת שכבה אחר שכבה, מיטרה והולך.

'אם בעתה תשמע' המליץ לו הצדיק לבסוף, 'עזוב את עבודתך כנהג מונית, ולך לעזור לאבין הקצב בשוק מחנה-יהודה'. שוב הכתה רוח הקודש הגלויה את האיש בתדמיה, ורבנו ממשיך: **'אם תשמע בקולי, מבטיח אני כי לא תתחרט על כך כל ימך!'**

שערי תשובה פתוחים תמיד, וזכות אבות גם היא עמדה לו. היתבי האיש החל מאותו יום את דרכו, בהשפעת רבנו שב למוטב ועשה את דרכו הסלולה והבטוחה לדרך ישראל סבא, עד ששינה את אורחותיו מן הקצה אל הקצה ואף נעשה לימים רב בקהילה חשובה.

פועל ישיענות בקרב הארץ

לא נדיר היה לראות את המחזה הבא, שנשנה שוב ושוב דבר יום ביומו. בחזרו של רבנו יושב יהודי, בוכה תמרויר ומתקשה להירגע, עד שכעבור שעה הוא יוצא מאושש,

מחוצו ולבו מלא תנחומים מאוצרו של הצדיק.

היה זה בתקופה בה חלה התעוררות גדולה בקרב יהודי מרוקו, לעלות ולחונן עפר ציון. מדי יום היתה בשלה ההחלטה המשמעותית בלבו של עור יהודי מיהודי המקום, אחת לזמן מועט היתה משפחה נוספת אורות את מטלטליה ויוצאת לדרך הארוכה אליה כמה כל יהודי במהלך הדורות. אולם אלדים לוקח בה, לצד התרגשות הרבה בעצם העלייה לארץ הקודש, רצופה היתה הדרך בתלאות ועצם ההשתכנות בארץ ישראל מלווה היתה בקשיים ואתגרים שונים. זאת לצד הפרידה המחוללת מכל המוכר והקרוב אליהם, בעידן בו הדרכים ליצירת קשר היו מורכבות עד כמעט בלתי קיימות.

ביום מן הימים הופיע בבית בבא מאיר יהודי יקר, תם וישר דרך, אשר נכספה נפשו לעלות לארץ הקודש ולהשתכן בה. אולם כרבים אחרים, גדשו החששות את לבו. מבני יתפרנס? היכן יתגורר? הלא לא זו בלבד שאינו מלומד ובעל תעודה כלשהי, אלא אפילו קרוא-וכתוב אינו יודע וצורת אות זרה לו. בא אפוא היהודי לרבנו והשיח לבו לפניו, שפך את לבטיו וחששותיו באוזניו הקשובות. ישב האיש ובכה, מאן להירגע?

'מה לך כי תבכה, יקירי?' פנה אליו הצדיק בחוס, והוא משיב: 'יבני רבנו, הלא אינו יודע אף לא קרוא-וכתוב, ומה אעשה בארץ ישראל? מי יסכים לקבלני לעבודה ומנין תהא פרנסתי ופרנסת אנשי ביתי?'

רבי מאיר, כזקן מלא רחמים, הביט באיש ברוך ובמילים מדודות ושלוות הבטיח, הבטחה איש אליקים שמדבריו לא יפול מאומה: 'עוד תראה, שדווקא העובדה שאינך יודע קרוא-וכתוב היא שתעמוד לך לפרנסתך, ודווקא משום כך לא תדע כי מחסור עד סוף ימך!'

ככה. נפעם האיש, אך בגודל אמונת החכמים הנטועה בו מינקותו, לא פקפק כהוא זה בדברי הצדיק אלא קיבל את הדברים כפשוטם ושחם בעובדה כי הנה, יש לו ממש כשרון... הוא אינו יודע צורת אות, וכמה נהדר הדבר שדווקא זה מה שיקדם אותו בשוק התעסוקה, ופשוט הדבר, הלא כך אמר הצדיק!

החל מאותו רגע השתנה סברו של האיש, מזג רוחו השתפר פלאים והוא רוק הסתובב ופיזם באוזני בני משפחתו ומכריו, עמיתיו למסע המפרך לארץ הקודש וכל מי שאף הסכים לשמוע, כי הנה פרנסתו מובטחת מאת איש האליקים, ומה לו לדאוג. מה שת האיש לבו ללעג הסובבים אותו, ולא התרגש כהוא זה מהבז כלפיו, אלא סמך ובטח על הבטחת הצדיק ודי היה לו בכך.

הגיע האיש לארץ, רכן ונשק לעפרה ברגש רב, ובתום שלבי ההתאקלמות הראשוניים קבע את מושבו בכפר-אתא, היא קרית אתא של היום, שם התגוררו זה מכבר ילדיו שעלו ארצה ואף הספיקו לרכוש השכלה. אחד מילדיו, בעל כשרון והשכלה, התקבל זמן מה קודם לכן לעבודה במפעל הבטחוני 'רפאל', הרשות לפיתוח אמצעי לחימה עבור כוחות הבטחון, ובסייעתא דשמיא מיוחדת ראה הצלחה בעבודתו עד שהתקבל לשמש כעוזרו האיש של אחד ממנהגסי הטיילים הבכירים במפעל.

ביום מן הימים שיתף אותו הבוס בנושא המטורד את מנוחתו. הנה מעת לעת מצטברת כמות נכבדה של ניירת ובה נושאים בטחוניים רגישים, כאלה שאסור בשום אופן כי תשזוף אותם עין זרה, כך שיש הכרח לגרוס אותם אחת לתקופה. דא עקא, שאין עתותיהם של בעלי הסיווג הבטחוני הגבוה והמתאים לכך בידם, ואין באפשרותם לעסוק בגריסת הניירת המרובה, אולם מאידך אוי להם אם יניחו לאדם זר לעסוק בכך, שמא ייחשפו לעיניו סודות אלו.

'אם הייתי רק מוצא אדם שאינו יודע קרוא וכתוב' נאנח הבכיר באוזני עוזרו, בנימה של השלמה עם מה שנתפס כחסר סיכוי לחלוטין, 'אוי היה לי את מי להעסיק במשרה זו ללא חשש'.

ההמשך מובן מאליו. הבן המסור נזעק תיכף ועדכן כי דווקא שם אדם כזה... וכעבור זמן קצר בתום ראיון עבודה ומבחנים מסויים בהם הוכח מלעלה מכל ספק כי אכן, אין האיש יודע קרוא וכתוב, זכה האב במשרה שכמו נתפרה עבורו במיוחד: 'משמיד מסמכים סודיים'.

אבל זה לא הסוף.

חלפו כמה עשורים, והנה קרב ובא יום הפרישה לפנסיה. זימן המנהל את היהודי אליו, הודה לו על שנות שירות ומסירות מצדו, ועדכן אותו כי בקרוב יילקף לפרוש לגמלאות, וכמובן שקיבל את מלוא הזכויות המגיעות לו. אבל לא. היהודי אינו מסכים. 'בבא מאיר הבטיח

שהיה לי מכך פרנסה כל החיים' הוא מבהיר נחרצות למנהל התמה, 'לא יכול להיות שזה נגמר כעת'. פשוט כך. הוא מבחינתו התייחס לרבי מאיר כאל זה שקיבל אותו לעבודה... ומבחינתו טרם הסתיימה תקופת העבודה, שהרי הצדיק אמר. ומה דעה יש לו למנהל בנידון?...

לא חלפו כי אם ימים ספורים, ואכן, התברר כי פשוטו בלתי אפשרי לאתר אדם עם 'כישורים' דומים לשלו, אחד שאכן אינו יודע קרוא וכתוב, ולא נותרה להם כל ברירה כי אם לקבלו שוב לעבודה. כך התקיימה ברכת הצדיק בשלימות, ונתקדש שם שמים.

גדול במיתתו יותר מבחייו

מעשה פלא סיפר בן רבנו, להבלחט"א מורנו רבי דוד אבוחצירא שליט"א, אשר התרחש דווקא לאחר הסתלקות בבא מאיר לישיבה של מעלה והעיד עד כמה גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם (חולין ז:).

יהודי פשוט ותם, אשר זכה בחיי רבנו להתדבק בו ולהסתופף בצלו פעמים רבות, השתוקק להשתטח על ציונו הקדוש ברה הזיתים כעבור זמן מהסתלקותו. ואכן, ממחשבה למעשה, קם ועלה ירושלימה ובלוויית בניו עשה את דרכו להר הזיתים. דא עקא, לא היה בידו כל מידע אודות מיקומו המדויק של הציון, ולא נותרה ברירה אלא להתפרו בין הקברים ולתור אחר הקבר המסוים.

בגודל בורותו של האיש, לא קרוא-וכתוב לא ידע, וכך לבושתו לא יכול היה אפילו לסייע במאמצי החיפוש לפי השמות המופיעים על גבי המצבות. התפור אפוא בניו וחיפשו את הציון, כשהאב מתמקן לצד פתח בית החיים ואין בידו ההועיל. עמד האיש, בוש ונכלם, נש עיניו השמימה והתפלל כי ימצא את מקום מנוחת הצדיק בכוחות עצמו וללא שיתבייש בכך שגאלף לחזקת לעזרת בניו.

משמים ראו את רצונו הטהור להתדבק ברבנו, ולפתע אירע דבר פלא. משב רוח פתאומי הגיח מאי שם, תולש את מגבעתו של האיש מעל ראשו ומעף אותה הרוק, ממנו והלאה. אז הלה לתפוס את הכובע החומק ממנו, אולם לשווא. הכובע מתגלגל ברוח, כמו לועג למשבתו, ואז באחת נח על הארץ.

רכן האב ליטול את המגבעת, ומפיו פרצה קריאת הפתעה. 'ראו נא! יזמן חיש את בניו, 'הנה הציון הקדוש אליו נכספנו להגיע'. המגבעת, באורח נס, נחה בדיוק לצד ציונו הקדוש של רבנו, כמו נשלחה ממרום לסייע לאיש הדבק בצדיק במאמציו להשתטח על קברו.

גדולים בחייהם - ובמותם

מעשה מבהיל נוסף התרחש אף הוא לאחר הסתלקות רבנו, אולם ראשיתו דווקא בחייו.

נערה מסוימת ממשפחה חשובה לקתה ל"ע בנפשה, והיה גדול שבר ההורים עד מאד. עשו ההורים את דרכם לבני ברק, אל מל הסטייפלער, והיוועץ ולפעול עבורה. אולם הסטייפלער, בשומעו את פרטי המקרה, התבטא כי עבור מקרה קשה שכזה יש לננות ליחיד שבכוחו לפעול. 'סעו לאשדוד' הורה ההורים הדאוגים, 'גשו לרבי מאיר אבוחצירא והעתירו לישועת עבור בתכם'.

לא איחרו ההורים לעשות כעצתו. תיכף נסעו לאשדוד וביכו את מר גורלם וגורל בתם לפני הצדיק.

הרגיע אותם רבנו בדברים, הרעיף טללי נוחם על נשמתם והרעיף מאוצר ברכתו. בנוסף, מזג הצדיק כוס מים מהברז, פשוטים ורגילים למראה, והורה כי תשתה הנערה מן המים ובכך תעלה ארוכה למחלתה. למותר לציין כי מיד לאחר מכן שבה הנערה לשפיות מלאה וכביכול מעולם לא היה לה כל חולי נפשי.

אולם בכך לא הסתיים הסיפור.

חלפה תקופה, והנה ביום י"ז ניסן תשמ"ג, כמו פנה תרופת הפלא. באחת חזרה הנערה לקשייה, מחלת הנפש תקפה שוב בעוז, וההורים שוב אובדי עצות ועשתונות. שוב פנו למרן הסטייפלער, והוא בקדושתו הבין היטב מה אירע. הן ביום זה, היום המר והנמהר, הסתלק רבנו מן העולם.

אולם הסטייפלער לא אמר נואש. הוא זימן לביתו מנין תלמידי חכמים, וציווה עליהם לעלות על ציון רבנו ולבקש רחמים עבור אותה הנערה, תוך שהוא מורה להם בפרוטרוט מה לומר על קבר הקדושה. עשו הללו כדבריו, עלו על הקבר והעתירו עבורה בתפילה, וזכות הצדיק פעלה שוב. באורח נס שבה הנערה, בשנית, לשפיות מלאה.

7 ייתכן לרמז בזה ע"פ המובא במסכת שבת (קנ"ג) כי כיסוי הראש הינו סגולה ליראת שמים, והלא בכח יראת השמים ניתן לדבוק בצדיק ביתר שאת. אולם יתירה מכך ראוי להצביע בפשטות על אמונת החכמים התמה של האיש, ובקבות האיתנה בצדיק ואמונתו בבורא יתברך כי ינחה רוכו, ללא התחממות מיותרות. זו בלבד יש בה כדי לעמוד לעזרת כל יהודי ולקשר את נפשו לנפש הצדיקים ודרכם.